

Co je to pravda?

x: Pravda je to, co vidím a na co si mohu sáhnout.

y: To, co slyšíte, pravda není?

x: Upřesňuji, pravda je to, co vnímám svými smysly.

y: Řeknu-li Vám, že žádné smysly nemáte, budete má slova vnímat jako pravdu, či jako nepravdu?

x: Protože slyším nepravdivé tvrzení, že neslyším, je zřejmé, že vnímáme pravdu i nepravdu.

y: Jak poznáte pravdu od nepravdy?

x: Protože smysly vnímají obojí, musím tu rozlišovat něčím jiným, tj. rozumem.

y: Jak bychom mohli subjektivním rozumem rozpoznat pravdu od nepravdy, kdyby mezi nimi nebyl objektivně, tj. nezávisle na rozumu, žádný rozdíl?

x: Rozumem poznáváme objektivní rozdíl mezi pravdou a nepravdou.

y: Jaký je tento objektivní rozdíl mezi pravdou a nepravdou?

x: Pravda zobrazuje skutečnost takovou jaká je, zatímco nepravda ji zobrazuje neúplně, částečně, zkresleně, opačně nebo tvrdí něco jiného. Řeknete-li na př., že žádné smysly nemám, evidentně nemluvíte pravdu, protože kdybych žádné smysly neměl, nemohl bych tuto nepravdu slyšet.

y: Někdo třetí řekne, že nemáte smysly. Já Vám tuto skutečnost (nepravdu) tlumočím (zobrazuji) takovou jaká je (jak byla řečena). Podle Vašich kritérií je tato nepravda nepravdou u něj, u mě je však již pravdou. Tzn., že nepravda splňuje vaše kritéria pravdy.

x: Tady se jedná o dvě různé skutečnosti: Jedna skutečnost je, že mám smysly, druhá skutečnost je tvrzení, že nemám smysly. Obě tyto skutečnosti jsou pravdivé

y: Protože své oko nemůžete vidět, nepohlédnete-li do zrcadla, skutečnost, že máte smysly, nesplňuje sama o sobě Vaše kritéria pravdy, neboť ji nikdo a nic nezobrazuje takovou jaká je.

x: Uznávám, moje kritéria splňuje pouze druhá pravda. První pravda je však pravdou přesto, že tato kritéria nesplňuje. Tzn., že moje kritéria pravdy, nejsou pravdivá a o jiných kritériích nevím.

y: Jak sám pravíte, kritéria čehokoliv nemohou být platná, nejsou-li pravdivá. Tzn., že kritéria mají svou platnost od pravdy, nikoliv pravda od kritérií. Tvrdíte-li, že pravda zobrazuje skutečnost, jaká je, pak je-li skutečností lež, pravda zobrazuje nepravdu?

x: Protože pravda i nepravda se jeví být skutečností, zdá se, že objektivní skutečnost nemůže být kritériem pravdy. Tady vidíte, že každý má svou pravdu, že je pravda ryze subjektivní.

y: I nepravda je ryze subjektivní?

x: Ano, i nepravda je pouze subjektivní, protože mezi pravdou a nepravdou není objektivní rozdíl.

y: Nuže, jaký je subjektivní rozdíl mezi pravdou a nepravdou?

x: Subjektivně je dán rozdíl mezi pravdou a nepravdou stupněm našeho poznání, morálkou, zkušeností, svědomím, pamětí atp. Záleží jen na naší subjektivní hierarchii hodnot. Tzn., že pravdou je to, co právě pokládáme za pravdu a ostatní je nepravdou.

y: Subjektivním poznáním míníte poznání objektivní skutečnosti?

x: Subjektivním poznáním poznáváme subjektivní skutečnost, objektivním objektivní skutečnost.

y: Jaký je rozdíl mezi Vámi, subjektem a objektem?

x: Já jsem subjekt a všechno ostatní je objekt.

y: Kdo tu poznává subjektivní a objektivní skutečnost, subjekt nebo objekt?

x: Obojí poznává subjekt.

y: Poznává-li vždy subjekt, čím je to poznání?

x: Poznání je vlastnictvím subjektu.

y: Poznání subjektu je poznání subjektivní nebo objektivní?

x: Poznání subjektu může být subjektivní i objektivní, podle toho zda poznává subjekt nebo objekt.

y: Jaký je rozdíl mezi subjektivním a objektivním poznáním subjektu?

x: Jak jsem již řekl, subjektivním poznáním poznává subjekt subjekty, objektivním objekty.

y: Netvrdil jste, že mimo Váš subjekt je všechno objekt? Jaké subjekty pak poznáváte?

x: Upřesňuji: Já jsem subjekt a v objektivní realitě jsou kolem mne i jiné subjekty.

y: Jak se dozvídáte o jiných subjektech?

x: Ostatní subjekty poznávám tak, že vnímám jejich projevy.

y: Jaký je rozdíl mezi subjektem a jeho projevem?

x: Tak např. dítě samo je subjekt, jeho pláč je projevem subjektu.

y: Pláč dítěte je subjekt nebo objekt?

x: Rozumím. Projev subjektu není subjekt, a je tedy objekt. Projev subjektu je objekt.

y: Poznáváte-li jiné subjekty vnímáním objektů (tj. projevů subjektů), pak není žádný rozdíl mezi tím, co zvete poznáváním subjektu a poznáváním objektu. Souhlasíte?

x: Souhlasím. Subjekt nejsme schopni bezprostředně vnímat. To jediné co tu poznáváme je objekt. Na základě poznání tohoto objektu, pak na subjekt pouze usuzujeme.

y: Mám tomu rozumět tak, že projev objektu je důkazem projevujícího se subjektu?

x: Objekt lidského těla je projevem subjektu, kdežto objekt kamene není projevem subjektu. Objekt tedy někdy důkazem subjektu je, jindy není.

y: Jak poznáte kdy je a kdy není?

x: Nemění-li objekt projevy, není projevem subjektu, mění-li projevy, je projevem subjektu.

y: Co se projevuje? Subjekt nebo objekt?

x: Projevuje se vždy subjekt, neboť projev subjektu je objekt.

y: Jak tedy můžete tvrdit, že objekt mění své projevy, když se projevuje subjekt nikoliv objekt?

x: Rozumím. Objekt je projevem subjektu tehdy, mění-li se, neboť subjekt své projevy mění. Nemění-li se objekt, není projevem subjektu.

y: Zmrzne-li voda v led, je to proměna objektu nebo není? Je to projev subjektu nebo není?

x: Máte pravdu, zmrzlá voda je změnou objektu a přece není projevem subjektu. Musím mezi objekty rozlišovat jinak. Tak např. stůl je projevem subjektu, protože je umělý a nevyskytuje se bez subjektu v objektivní přírodě.

y: Tělo není umělé a přece se vyskytuje jen tak v objektivní přírodě. Vaše kritérium jaksi nesedí.

x: Objekt, který je projevem subjektu bezpečně poznám na rozdíl od objektu, který není projevem subjektu, ale vidím, že vůbec nevím, jak to poznám.

y: Jestliže mluvíte o poznání a přitom nevíte, jak jste k tomuto poznání přišel, pak takové poznání nemáte na základě důkazu. Je to tak?

x: Bohužel, musím uznat, že je to tak.

y: Čím se takové poznání bez důkazu liší od pouhého tvrzení či od pouhé domněnky?

x: Uznávám, že toto moje poznání bez důkazu se od pouhé domněnky či tvrzení vůbec neliší.

y: Tzn., že pouze věříte tomu, že některý objekt je projevem subjektu a jiný není. Takové rozlišování mezi objekty, je založeno na ničím nepodložené víře. Souhlasíte?

x: Souhlasím, ač nerad.

y: Zatímco objekt pozorujete svými smysly, a je tedy předmětem Vašeho smyslového poznání, subjekt je pouze předmětem Vaší víry, neboť jeho projevy jsou objektem. Subjekt sám o sobě se tedy neprojevuje a nemůže být předmětem smyslového poznání. Souhlasíte?

x: Již jsme si řekli, že objekt je projevem subjektu. Na subjekt usuzujeme pozorování objektu.

y: Je-li objekt projevem subjektu, jak můžete tvrdit, že některé objekty projevem subjektu nejsou? Čeho jsou projevem, ne-li subjektu?

x: Zdá se, že veškeré objekty, tedy i šutr, jsou projevem subjektu. Je to ovšem těžko stravitelné.

y: Je-li to těžko stravitelné, pak to nepochybně je. Souhlasíte?

x: Vy se mě snažíte utlouct i mými vlastními pochybnostmi.

y: Musím uznat, že Vaše pochybnosti jsou tvrdší než hůl. Snad Vás to probudí. Nuže, odpovězte mi ještě jednou jaký je rozdíl mezi subjektivním a objektivním poznáním?

x: Subjekt poznává smyslově (vnímá) vždy objekt, nikdy subjekt. Ten kdo tu poznává, je vždy subjekt. Objekt je předmětem poznání. Poznání je tedy poznáním jen vzhledem k poznávajícímu, nikoliv vzhledem k poznávanému. Smyslové poznání je tedy subjektivní.

y: Proč poznání není pouze vnímání. **Veškeré poznání je subjektivní, nikoliv objektivní.**

x: Usuzuji-li z vnímaného objektu na projevující se subjekt, pak subjekt nepoznávám smyslově, ale rozumově. Smyslově poznávám pouze objekt. Předmětem vnímání je tedy objekt, předmětem usuzování může být objekt i subjekt. Usuzováním lze poznání pojímat nejen pouze vzhledem k poznávajícímu subjektu, ale také vzhledem k poznávanému subjektu.

y: Pojímáme-li poznání vždy vzhledem k poznávajícímu subjektu, proč chcete toto pravidlo najednou měnit? Chcete snad švindlovat? Chcete poznání sebe sama nazvat objektivním, či jinak než subjektivním? Je snad tentokrát jiným než subjektivním?

x: Jsem-li poznávajícím subjektem já, pak to co poznávám (objekt, či cizí subjekt) je vždy cosi mimo mne. Poznávám-li sebe sama, pak to co poznávám, není mimo mne. Nejedná se tu tedy o totéž poznání, jako v jiných případech. Nejedná-li se tu tedy o totéž poznání, neměl by tu být používán též název, tj. subjektivní poznání.

y: Pozorujete-li svůj tělesný projev v zrcadle, tu je obraz Vašeho těla mimo Vaše tělo. Pozorujete-li svůj tělesný projev bezprostředně, tu není obraz Vašeho těla mimo Vaše tělo. Nazvete obojí toto pozorování smyslovým, nebo jedno nazvete jinak než druhé?

x: Rozumím. Na předmětu a způsobu poznání tu vůbec nezáleží. Rozhodující je, kdo poznává a tím je vždy subjekt. Proto skutečně není jiného poznání než subjektivního.

y: Kdo dává přednost objektivnímu poznání před subjektivním, vzdává se vlastního poznání. Tím je odkázán na cizí subjekt, jenž mu své poznání projevuje (projev = řeč, písmo, atp.). Taková závislost na projevu cizího poznání je ovšem něco veskrze otrockého. Nemyslíte?

x: Souhlasím, avšak Vy si odporujete. Což jste netvrdil, že objektivní poznání neexistuje.

y: Porovnáte-li objektivní poznání se subjektivním poznáním, nazvete ho skutečným poznáním?

x: Máte pravdu, to co zveme objektivním poznáním, je pouhou chimérou, či napodobením cizího poznání papouškováním, jen ne skutečným poznáním. Není jiného poznání než subjektivního. Pak je ovšem otázkou, jaký smysl má učení? Což to není papouškování cizího poznání?

y: Rčení praví: "*Nejsi-li moudrý, napodobuj alespoň moudré!*" Ten kdo napodobuje vlastnosti znalce, může si osvojit vlastnosti znalce. Souhlasíte?

x: Souhlasím, ten kdo si osvojil vlastnosti znalce, však ještě není znalec.

y: Jak poznáte znalce, ne-li podle toho, že má vlastnosti znalce?

x: Je-li tomu tak, pak je pouhé napodobování poznání poznáním.

y: Vy nerozlišujete mezi projevy a vlastnostmi znalce. Jako není projev subjektu subjektem, ale objektem, tak není projev poznání (vlastností) znalce poznáním znalce. **To co lze napodobovat (naučit) jsou pouze projevy poznání, nikoliv to co se projevuje**, nikoliv poznání samo.

x: Jak tedy můžeme napodobováním moudrým získat vlastnosti moudrých?

y: Není-li projev moudrosti moudrostí, nutně je nemoudrostí. Je to též případ jako u aporií Zénóna z Eleje, které se jeví být nemoudrostí, ba přímo bláznivostí, přece však jsou projevem té nejvyšší myslitelné moudrosti. Proto drtivá většina lidí tyto projevy moudrosti nenapodobuje (neučí se je), ale naopak je odmítá napodobovat (opakovat si je). Odmítá-li je napodobit, nemůže si je pamatovat a nemůže je tedy ani vyřešit. Avšak pouhé napodobení nestačí. Nevyřeší-li je, ať už proto, že si je nepamatuje, či bez ohledu na to, že si je pamatuje, nikdy nezíská moudrost jako svou vlastnost. Napodobování moudrých je tedy první předpoklad možnosti získání moudrosti. Proto je dobré učit se, samo o sobě to však bez dalšího, nemá nijaký smysl.

x: Zda-li pak napodobování nemoudrých vyžaduje také něco dalšího?

y: Napodobování nemoudrých nic dalšího nevyžaduje. Tzn., že i napodobování moudrých bez dalšího je totéž jako napodobování nemoudrých. Budete-li po svých dětech vyžadovat, aby se pouze naučili nazpaměť

všechny Zénónovy aporie, tu se marně budete těšit na jejich moudrost. Tam kde nerozlišujeme moudrost od nemoudrosti, tam je vše nemoudrostí.

x: Je-li tomu tak, pak každý pokrok k moudrosti vyžadoval znovu poznávat již poznané, znovu prověřovat moudrost dosaženou v minulosti. Kdy bychom pak získávali novou moudrost?

y: Zdá se, že byste chtěl k nové moudrosti dospět nikoliv od staré moudrosti, ale od nemoudrosti. Myslíte, že je možno dospět k nové moudrosti na základě starého bláznovství?

x: Já netvrdím, že k nové moudrosti je třeba vycházet ze staré nemoudrosti, ale pouze tvrdím, že starou moudrost již není třeba prověřovat, ale je možné z ní rovnou vycházet.

y: Jestliže ji neprověříte, jak poznáte, že vycházíte ze staré moudrosti a ne ze staré hlouposti.

x: Uznávám, že bez prověření nepoznám starou moudrost od staré hlouposti. Budeme-li však znovu a znovu prověřovat staré moudrosti, nikdy nám nezbyde čas na novou moudrost.

y: Proč si myslíte, že prověřování moudrosti, která tu již je, je stejně časově náročné, jako získávání moudrosti, která tu ještě není?

x: Jaký čas se tu ušetří?

y: Hledáme-li moudrost, která tu ještě není, tu k ní nemůžeme jít přímou cestou, neboť nevíme kde je. K moudrosti, která tu ještě není, nelze dospět bez bloudění a bez omylů. Abychom měli jistotu, že to k čemu jsme dospěli je moudrost, musíme projít všechny cesty nemoudrosti a vyloučit je jako mylné. Při prověřování moudrosti, která tu již je, můžeme jít přímou cestou, neboť víme kde je a čas bloudění můžeme ušetřit. Prověřování staré moudrosti tedy zabere pouhý zlomek času, který bylo nutno vynaložit na její hledání. Jak vidíte, poznání vší moudrosti je nepoměrně méně časově náročné, než poznání vší bláznivosti.

x: Snad mi nevyčtete obracení kabátu, řeknu-li, že novou moudrost nelze nalézt bez prověřování staré moudrosti. Nyní již chápu, co to znamená, praví-li Rudolf Steiner ve své Tajné vědě, že v každém novém planetárním vývoji, se zrychleně opakují veškeré planetární vývoje předchozí. Může-li starou moudrost prověřovat makrokosmos, proč by tak neměl činit mikrokosmos.

y: Musím konstatovat, že obrátíte kabát. Kéž by se za to nikdo nestyděl, v duchu hanáckého rčení, že: *"jen špatný vozka nedokáže otočit"*. Nuže, odpovězte mi znovu na otázku, jaký je rozdíl mezi pravdou a nepravdou? Je pravda subjekt nebo objekt?

x: Obojí je pravda. Subjekt i objekt.

y: Na jedné straně tvrdíte, že mezi subjektem a objektem je rozdíl, neboť objekt je projevem subjektu. Na druhé straně tvrdíte, že mezi subjektem a objektem rozdíl není, neboť obojí je pravda. Jak je možné mezi subjektem a objektem rozdíl současně shledávat i neshledávat?

x: Přece nechcete popřít, že tu subjektivní i objektivní skutečnost jsou, že je obojí pravdou?

y: To není argument. Pravda i nepravda tu také v pravdě jsou, a přece obojí není pravda! Nuže, řekněte mi, jaký je rozdíl mezi vaší subjektivní a objektivní pravdou?

x: Subjektivní pravda je závislá na poznání subjektu, objektivní pravda je nezávislá na poznání subjektu, neboť objekt (projev subjektu) tu může být i když není poznáván žádným subjektem.

y: Protože každý objekt je projevem subjektu, a protože nelze nevědomý projev subjektu vyloučit, může být objekt nezávislý na poznání subjektu, nemůže být však nezávislý na subjektu vůbec, neboť čeho by byl pak projevem, ne-li subjektu? Jaký má tedy smysl zdůrazňovat nezávislost objektu na poznání subjektu, je-li tu závislost na subjektu.

Nazvete-li objekt i subjekt pravdou, pak tu máme co činit s dvojí pravdou, při čemž ta druhá je závislá na první. Nebude-li se subjekt projevovat, nebude objektu a nebude ani druhé pravdy. Jedna pravda tu tedy může být bez projevu, druhá nikoliv. Jak můžete dvě tak různé věci pokládat za totéž, tj. za pravdu?

x: Uznávám, že projev subjektu a poznání subjektu, tj. objekt a subjektivní poznání, jsou sice dvě různé věci, obě jsou však závislé na subjektu. Pak ovšem stojí věc tak, že pravda je předmětem subjektivního poznání, a tedy nikoliv poznávajícím subjektem.

y: Chcete snad říct, že nepravda není předmětem subjektivního poznání?

x: Pak je tu na jedné straně poznávající subjekt, na druhé straně poznávaná pravda a nepravda. Tzn., že subjektivní poznání není poznávanou pravdou, a proto nemůže být nikdy pravdivé.

y: Právě tak dobře mohou říct, že subjektivní poznání nemůže být poznávanou nepravdou, a proto nemůže být nikdy nepravdivé. Nuže, tady vidíte, že vybíráním si pouze jednostranného závěru, nejen nevede k poznání pravdy, ale vede k nepřekonatelným rozporům.

x: Nelze-li říct, že subjektivní poznání nemůže být nikdy pravdivé ani nepravdivé, nezbyvá, než že je někdy pravdivé a jindy nepravdivé.

y: Kdy je pravdivé a kdy je nepravdivé? Na čem to závisí?

x: Buď to závisí na předmětu poznání, je-li pravdou či nepravdou, nebo na poznávajícím subjektu, poznává-li pravdivě či nepravdivě.

y: Je-li předmět poznání pravdou či nepravdou, pak přece nemůže záviset na něm, poznává-li ho subjekt pravdivě či nepravdivě. Pravdivost subjektivního poznání závisí na subjektu, neboť na něm závisí pozná-li pravdu či nepravdu pravdivě či nepravdivě.

x: Mám tomu rozumět tak, že pravdivé poznání pravdy i nepravdy předmět poznání nemění, zatímco nepravdivé poznání předmět poznání mění. Nepravdivé poznání mění pravdu v nepravdu a nepravdu v pravdu? Přesněji řečeno předmět poznání se sám o sobě nepravdivým poznáním nemění, my ho však pokládáme nepravdivě za něco jiného než ve skutečnosti je?

y: Jestliže se předměty poznání (pravda a nepravda) samy o sobě nemění bez ohledu na to, poznáváme-li je pravdivě či nepravdivě, pak musíme vycházet z toho, že jsou dva předměty poznání: pravda a nepravda. Souhlasíte?

x: Souhlasím.

y: Nestačí pouze souhlasit, ale je třeba říci, který předmět poznání je pravdou a který nepravdou.

x: Už jsem řekl, předměty poznání jsou dva: pravda a nepravda. Jak je chcete ještě rozlišovat?

y: Pro jedno zapomínáte na druhé. Výše jste tvrdil, že předměty poznání jsou: objekt a subjekt. Dlužíte mi tedy odpověď na otázku, co je pravdou a co nepravdou, subjekt nebo objekt?

x: Lze-li subjekt poznat jen prostřednictvím objektu, pak je nutné rozlišovat pravdu a nepravdu nejdříve u objektu. Vaše otázka zda je pravdou subjekt či objekt je tedy zavádějící.

y: Poznáte jako pravdu objekt, pak subjekt, který se v něm projevuje, nemůže být pravdou, ale nepravdou, neboť to co se projevuje (subjekt) není projev (objekt). Prohlásíte-li jedno za pravdu, musí být druhé nepravdou. Souhlasíte?

x: Uznávám, že je-li objekt projevem subjektu, pak nemůže být obojí pravdou či nepravdou.

Je-li pravdou objekt, musí být subjekt nepravdou a obráceně. Jinak to není možné.

y: Nuže, stále mi ještě dlužíte odpověď na otázku, co je pravdou a co nepravdou? Subjekt či objekt?

x: Říká se, že pravda je jenom jedna, jenže tady vidíme, že pravdy jsou dvě. Jednou se nám pravda jeví jako subjekt a jindy jako objekt.

y: Jak můžete tvrdit, že se Vám pravda jeví jako subjekt, když jste výše tvrdil, že subjekt se Vám vůbec nejeví, že na něj můžete pouze usuzovat na základě jeho projevů, tj. na základě vnímání objektu? Tzn., že se Vám jeví pouze objekt, nikoliv subjekt.

x: Uznávám, že jako pravda se nemůže jevit subjekt, ale pouze objekt.

y: Pořád máte sklon k jednostrannosti. Nemůže-li se Vám jevit subjekt, pak se Vám nemůže jevit ani jako pravda, ani jako nepravda. Z toho tedy nevyplývá, že jako pravda se Vám může jevit pouze objekt, neboť ten se Vám může jevit také jako nepravda. Rozumíte?

x: Jestliže se mi může jevit pouze objekt, a je-li objekt nutně pouze pravdou či nepravdou, jak je potom možné, že se mi může jevit pravdivě i nepravdivě?

y: Jak se objekt jeví, závisí na pravdivosti či nepravdivosti Vašeho subjektivního poznání. Řekli jsme si již přece, že pravdu i nepravdu můžeme poznávat pravdivě i nepravdivě. Nezkoumejte tedy, jak se Vám objekt jeví, ale čím sám o sobě je. Je či není sám o sobě pravdou či nepravdou?

x: Já nevím.

y: Vzpomeňte si přece. Což jsme si neřekli, že objekt je projevem subjektu?

x: No jo vždyť Vy jste mě úplně zmátl svou sugestivní otázkou. Objekt přece nemůže být sám o sobě, neboť je závislý na subjektu a není tedy bez subjektu možný.

- y: Vidím, že hned tak na něco nenaletíte. Tu mi jistě budete schopni vysvětlit, proč musí být stolař připoután ke stolu, který vyrobil jako svůj projev? Proč se stůl sám o sobě bez něho neobejde?
- x: Máte pravdu, objekt sám o sobě nemůže vzniknout, jakmile tu však jednou je, stává se nezávislým na subjektu, jehož je projevem.
- y: Nuže, zopakujte Vám svou matoucí otázku. Čím je objekt sám o sobě? Pravdou či nepravdou?
- x: Je-li stůl projevem stolaře, není však stolařem, pak je zjevné, že objekt je nepravdivým projevem subjektu. Proto je objekt nepravdou.
- y: Vy chcete tvrdit, že subjekt se nemůže projevovat pravdivě, ale pouze nepravdivě?
- x: Subjekt se neprojevuje pravdivě, neboť stolař se neprojevuje stolařem, ale stolem.
- y: Jak je možno tvrdit, že zhotoví-li stolař stůl, že se neprojevuje jako stolař? Jak poznáte, že se jedná o pravdivý projev stolaře, když nesmí zhotovit stůl, aby se neprojevoval nepravdivě?
- x: Je-li subjekt pravda, pak nemůže být pravdou objekt, neboť by se subjekt nesměl projevit jako objekt, ale jako subjekt. To však nemůže, neboť projev a to co se projevuje, není totéž.
- y: Stále si vybíráte pouze jednu stranu mince. Právě tak můžete říci: je-li objekt pravda, pak nemůže být pravdou subjekt, neboť by se jako objekt nesměl projevovat subjekt, ale objekt. To však nemůže, neboť projev a to se projevuje, není totéž. V podstatě tu stále omíláte dokola tvrzení, že není-li subjekt pravda, musí být pravdou objekt a obráceně. Takže jsme nikam nepokročili, ale točíme se stále dokola. Není Vám to hloupé?
- x: Vzdávám se. Prostě už nevím jak dokázat co pravdou je a co není.
- y: Nuže, vyjděme rovnou od pravdy samé. Je pravda a její projev totéž?
- x: Není.
- y: Vnímáte projev pravdy, nebo pravdu?
- x: Vnímám projev pravdy, nikoliv pravdu.
- y: Proč nevnímáte pravdu?
- x: Protože vnímat mohu pouze projev pravdy, nikoliv pravdu samu.
- y: Vztah mezi pravdou a projevem pravdy je tedy týž, jako vztah mezi subjektem a objektem (projevem subjektu). Tzn., že pravda, stejně jako poznání, je subjektivní, a projev pravdy, stejně jako projev subjektu, je objektivní. Souhlasíte?
- x: Souhlasím.
- y: Není-li projev pravdy a pravda totéž, pak projev pravdy nemůže být pravdou. Souhlasíte?
- x: Zní to hrozně, ale skutečně, jako není projev subjektu subjektem, ale objektem, nemůže být projev pravdy pravdou, ale nepravdou.
- y: Nyní tedy již víte, proč se staří Indové, odvraceli s takovým odporem od projeveného světa, jako od máje, iluze, mámení, klamu, lži, slovem: jako od nepravdy.
- x: Je-li tomu tak, pak svět musí nezbytně propadnout beznaději a fatalismu, neboť projevuje-li se pravda pouze jako nepravda, pak předmětem poznání nemůže být pravda, ale nepravda, pak poznání pravdy není vůbec možné. Z věci je zřejmé, že pravda je nepoznatelná.
- y: Že je pravda nepoznatelná, jste poznal jako pravdu, nebo jako nepravdu? Je to pravda nebo není?
- x: Rozumím. Je-li pravdou, že pravda je nepoznatelná, pak nemůžeme nic takového jako pravdu poznat a tedy ani tvrdit. Tvrzení, že je pravda nepoznatelná, je nutně tvrzením nepravdy, z čehož plyne, že není pravda, že pravdu nelze poznat.
- y: Závěr, který jste nyní učinil, je pravdivý nebo nepravdivý?
- x: Tento závěr je nadevší pochybnost pravdivý.
- y: Tzn., že ačkoliv se pravda projevuje objektivně jako nepravda, přece je subjektivně. Souhlasíte?
- x: Souhlasím, avšak není mi jasné, jak jsem k této pravdě dospěl.

y: Praindická kultura nás nevede k poznání pravdy, ale svým odvrácením od iluze upozorňuje na objektivní nepravdu. K poznání subjektivní pravdy nás vede až kultura praperská, v níž Zarathrušta učil obdělávat půdu, tj. obracet svět projevů pluhem, obracet nepravdu v pravdu. K poznání pravdy tedy vede cesta negace nepravdy: ne-pravda – pravda = NE!

a/ projev pravdy = ne-pravda = nepravda

b/ projev nepravdy = ne-ne-pravda = ano pravda = pravda

x: Rozumím. Negací nepravdy: "pravda je nepoznatelná", dospívám k pravdě, že:

"nepoznatelnost pravdy je nepravda". V negaci nepravdy je tedy ukryta cesta k poznání pravdy, k níž ovšem nelze dospět na základě pouhého vnímání, jež nás vede pouze k nepravdě.

y: Co byste tedy odpověděl lidem, kteří ČPDN vyčítají, že je v něm příliš mnoho negace?

x: Doporučil bych jim, aby se více báli nepravdy než negace, neboť negace je může nepravdy zbavit. Zbaví-li se negace, zůstane jim nepravda. Pozitivismus je důležitý v postoji k realitě. V procesu poznání reality je důležitá negace.

y: Mechanismus poznání pravdy je již předmětem jiného dialogu. Zde jsme hledáním odpovědi na otázku, co je to pravda, dospěli k odpovědi, co je to nepravda. Až poznáme cestu negace, jako cestu vedoucí k pravdě, budeme moci odpovědět i na otázku, co je to pravda.

